

Uppdaterad 19 dec 2008 00:05

DAGENS HUVUDLEDARE

## Åt fel håll

**Lite förlängda straff här. Lite säkrare bunkrar där. Så trendkänsligt och småplottrigt kan inte kriminalpolitiken utformas.**

**EFTER STATSMINISTER** Fredrik Reinfeldts jultal på onsdagen var det på torsdagen dags för justitieminister Beatrice Ask att ta upp brottstråden. Justitieministern vill förlänga det tidsbestämda maxstraffet för exempelvis mord. Mellan tio års fängelse och livstid finns i dag ingenting. Det, menar hon, får till följd att många döms till tio år fast straffvärdet egentligen ligger högre.

Statsministern uppehöll sig också i sitt tal vid hur påföljderna för vissa brott regelmässigt blir oönskat låga. Den som fälls för grov misshandel kan dömas till allt mellan ett och tio års fängelse. 95 procent hamnar i den nedre fjärdedelen. Det är fel, menar Reinfeldt.

Den straffskärpning av vissa brott som regeringen planerar är tänkt att klubbas under våren och gälla från och med första juli. Men vad är det regeringen vill uppnå?

**BÅDE STATSMINISTERN** och justitieministern talar om att reagera mot allvarlig brottslighet. Straffen måste återspegla allvaret i händelsen och visa vad som är rätt och fel. Men vem är det som ska visas vad: brottsoffret eller gärningsmannen? Och vad ska sedan komma ut av den uppvisningen?

I en ansats till självvranssakan formulerade Fredrik Reinfeldt frågan om straffskärpning verkligen fungerar. Han besvarade den själv sekunden efter genom att slå fast att det vi vet är att straffrihet inte fungerar. Underförstått: om straffrihet inte fungerar så måste det ju vara principen ju mer, ju hårdare, ju längre - desto bättre som gäller.

**MEN FORSKNINGEN VISAR** att långa straff inte har någon avskräckande effekt vid grova brott. Den som dödar en annan människa börjar inte med att först ta ställning till om eventuell påföljd är värd handlingen. Den effekten ses bara vid brott som i hög grad präglas av rationalitet, exempelvis skattebrott och fortkörning. Det berättar Niklas Långström, forskare och chef för Centrum för våldsprevention vid Karolinska institutet.

Niklas Långström berättar vidare att det som i hög grad avgör återfall i brottslighet är hur man använder fängelse-tiden. Om man lyckas motivera missbrukare att sluta med droger och om man lyckas få män som fällts för partnervåld att gå in i behandling.

Och här finns då ytterligare skäl att höja ett varnande finger för straffskärpning. En smärre praxisändring som förlänger fängelsevistelsen med några veckor räcker för att öka trycket på landets anstalter vilket kan försämra förutsättningarna att fylla vården med innehåll. Trängsel och långa väntetider för att avtjäna straff, i det fria eller på häktet, är heller inget drömscenario.

**DET ÄR INTE TU TAL** om att svensk rättsskipning och kriminalvård kan förbättras. Inte minst när det gäller unga lagöverträdare där det först inte händer någonting, sedan ingenting och igen ingenting förrän det plötsligt smäller till ordentligt. Om vi ska skicka signaler så måste de adresseras till de unga som står vid vägskälet mellan civil karriär eller en brottskarriär.

Narkomanerna som går in och ut på landets anstalter för inbrott och bilstölder gör det inte för att de inte fattat signalerna utan för att de är drogberoende. Andra, grövre brottslingar, för att kanske identiteten och förtjänsten som kriminell lockar mer än det Svenssonliv som utgör alternativet.

Men det som i huvudsak saknas är en övergripande idé om vad regeringen vill med sin kriminalpolitik. Och ett politiskt ledarskap som i stället för att ängsligt tolka opinionen och agera utifrån de strömningar man tycker sig se, tar forskningen till sig och slutar göra det som man redan vet inte fungerar.

---

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.